

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้เป็นการสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในหัวข้อเรื่องการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในจังหวัดอุทัยธานี ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัยในครั้งนี้เพื่อศึกษา (1) ข้อมูลส่วนบุคคลบางประการของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล (2) ระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล (3) ปัญหาและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรในการวิจัย ได้แก่ คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จังหวัดอุทัยธานี ปี 2550 จำนวน 69 ศูนย์ 1,035 ราย การคำนวณกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Yamana ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 285 ราย

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ โดยแบ่งแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 3 ตอน คือ (1) ข้อมูลส่วนบุคคลบางประการ (2) การมีส่วนร่วม และ (3) ปัญหาและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

1.2.3 การทดสอบแบบสัมภาษณ์ โดยนำไปทดสอบกับคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ราย แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ก่อนที่จะนำไปสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง

1.2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอความร่วมมือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบลในการนัดหมายคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร

ประจำตำบล โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย พร้อมทั้งอธิบายแบบสัมภาษณ์ โดยสัมภาษณ์ เป็นรายบุคคล ตามเป้าหมายที่กำหนด 285 ราย

1.2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป วิเคราะห์ ข้อมูลทางสถิติ โดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และการแจกแจง ความถี่

1.3 ผดการวิจัย

1.3.1 ข้อมูลส่วนบุคคลบางประการ ของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและ ด้ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จังหวัดอุทัยธานี

คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและด้ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำ ตำบล ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 48.76 ปี และมีสถานภาพสมรสแล้ว จบการศึกษาระดับ ประถมศึกษา รองลงมาจบระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีตำแหน่งทางสังคมเป็นผู้แทนหมู่บ้าน รองลงมาเป็นอาสาสมัครเกษตรกร มีระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง เฉลี่ย 1.95 ปี ได้รับข้อมูล ข่าวสารจากวิทยุโทรทัศน์ รองลงมาคือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและเอกสารทางวิชาการ ตามลำดับ ด้านการเกษตรพบว่าส่วนใหญ่มีพื้นที่ทำการเกษตรมากกว่า 40 ไร่ รองลงมาระหว่าง 20 – 40 ไร่ เฉลี่ยรายละ 32.39 ไร่ จำนวนแรงงานเฉลี่ย 2.42 คนต่อครัวเรือน รายได้ในรอบปีที่ ผ่านมาเฉลี่ย 150,148.50 บาท แยกเป็นรายได้ภาคการเกษตร เฉลี่ย 97,931.30 บาท รายได้นอก ภาคการเกษตร เฉลี่ย 52,015.44 บาท การเป็นหนี้สินพบว่ามี 252 ราย คิดเป็นร้อยละ 88.42 หนี้สินเฉลี่ยรายละ 108,596.50 บาท แหล่งหนี้สินมาจากกองทุนหมู่บ้าน รองมาคือ ธนาคาร การ ทดสอบความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานศูนย์ฯ สูงสุดในด้านการร่วมประชุม และน้อยสุดด้าน สนับสนุนวิสาหกิจชุมชน

1.3.2 การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและด้ายทอด เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

1) ด้านการบริหารศูนย์ฯ ในระดับมาก ในประเด็นต่อไปนี้ (1) ร่วมประชุม คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง (2) ร่วมวางแผนกำหนดเป้าหมายการ ดำเนินงานศูนย์ฯ (3) ร่วมวางแผนกำหนดการประชุมคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ (4) ร่วมบริหาร กองทุน (5) ร่วมพิจารณาคัดเลือกพื้นที่เพื่อเข้าร่วมโครงการ (6) ร่วมพิจารณาจัดสรรงบประมาณ (7) ร่วมชี้แจงแผนงานโครงการที่ได้รับจัดสรร (8) ร่วมพิจารณาคัดเลือกเกษตรกรเพื่อเข้าร่วม โครงการ (9) ร่วมประสานงานในการจัดหางบประมาณในการจัดตั้งกองทุน

2) ด้านการกำหนดบทบาทความรับผิดชอบของคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ มีในระดับมาก ในประเด็นดังนี้ (1) ร่วมสำรวจข้อมูลที่ตนเองได้รับมอบหมาย (2) ร่วมประชุม

พิจารณาทำข้อตกลงในการแบ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการบริหารศูนย์แต่ละราย (3) ร่วมศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจร่วมกับคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ (4) ร่วมสรุปรายงานผลการดำเนินงานของศูนย์ฯ (5) ร่วมติดตามประเมินผลกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย

3) ด้านการจัดกิจกรรมสนับสนุนช่วยเหลือเกษตรกรมีในระดับมาก จำนวน 13 ประเด็น ในประเด็นดังนี้ (1) ร่วมในการเตือนภัยต่าง ๆ ในระดับพื้นที่ (2) ร่วมในการสำรวจข้อมูลภัยต่างๆ ของศูนย์ฯ (3) ร่วมจัดทำแผนถ่ายทอดความรู้ (4) ร่วมในการรับรองรายงานต่าง ๆ (5) ร่วมประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกร (6) ร่วมสำรวจความต้องการความรู้ของเกษตรกร (7) ร่วมพิจารณาจุดสาคัญของศูนย์ฯ (8) ร่วมจัดทำข้อมูลด้านต่าง ๆ ของศูนย์ฯ (9) ร่วมจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและกลุ่มกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่ (10) ร่วมปรับปรุงข้อมูลของศูนย์ฯ ให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ (11) ร่วมประสานงานเครือข่ายด้านการเรียนรู้ (12) ร่วมพิจารณาคัดเลือกวิทยากรเกษตรกรประจำจุดสาคัญ (13) ร่วมฝึกอบรม/ดูงานของเกษตรกร นอกจากนั้นมี 2 ประเด็นที่มีส่วนร่วมระดับปานกลาง คือ (1) ร่วมประสานงานจัดหาเครือข่ายกลุ่มผู้ผลิตและกลุ่มแปรรูป (2) ร่วมประสานงานจัดหาเครือข่ายด้านการตลาด

4) ด้านสนับสนุนการปฏิบัติงานของศูนย์ฯ มีในระดับมาก ในประเด็นดังนี้ (1) ร่วมอำนวยความสะดวกแก่เกษตรกรที่มาใช้บริการ (2) ร่วมปฏิบัติงานในการให้บริการเกษตรกรที่ศูนย์ฯ (3) ร่วมพิจารณาจัดทำแผนปรับปรุงการให้บริการจากข้อคิดเห็นของเกษตรกร (4) ร่วมวางแผนแก้ไขปัญหของเกษตรกรที่รวบรวมจากผู้รับความคิดเห็นของศูนย์ฯ (5) ร่วมจัดทำทะเบียนเกษตรกรในการจัดทำกิจกรรมต่างๆ (6) ร่วมบันทึกข้อมูลเกษตรกรที่มาใช้บริการที่ศูนย์ฯ

5) ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับตำบล มีในระดับมาก ในประเด็นดังนี้ (1) ร่วมประชุมพิจารณาคัดสินใจในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน (2) ร่วมประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนงานโครงการ (3) ร่วมจัดทำแผนงานโครงการ (4) ร่วมวิเคราะห์ปัญหของเกษตรกรในพื้นที่ (5) ร่วมประชุมพิจารณาคัดสินใจในการแก้ไขปัญหา ร่วมกัน (6) ร่วมกระตุ้นให้เกษตรกร กลุ่มเกษตรกร เสนอปัญหาความต้องการผ่านศูนย์ฯ (7) ร่วมจัดเวทีประชาพิจารณ์แผนงานโครงการ (8) ร่วมจัดเวทีชุมชนเพื่อเสนอปัญหาผ่านศูนย์ฯ (9) ร่วมผลักดันแผนพัฒนาการเกษตรเป็นแผนขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น

6) ด้านการประชาสัมพันธ์ มีในระดับมาก ในประเด็นดังนี้ (1) ร่วมประชาสัมพันธ์ชี้แจงนโยบายการดำเนินงานของศูนย์ฯ อย่างต่อเนื่อง (2) ร่วมวางแผนการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของศูนย์ฯ (3) ร่วมชี้แจงบทบาทหน้าที่ของศูนย์ฯ แก่หน่วยงาน / องค์กรที่เกี่ยวข้อง (4) ร่วมประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลงานความสำเร็จของศูนย์ฯ

2. อภิปรายผล

ผลการวิจัยการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล จังหวัดอุทัยธานี มีประเด็นที่น่าสนใจควรนำมาอภิปรายผลดังนี้

2.1 ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร พบว่าอยู่ในระดับมาก แต่ในประเด็นการมีส่วนร่วมหลักคั้นแผนพัฒนาการเกษตรเป็นแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อยู่ในลำดับสุดท้าย เนื่องจากการถ่ายโอนภารกิจ คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ จะต้องเป็นผู้จัดทำแผนงานโครงการเพื่อของงบประมาณมาดำเนินการกิจกรรมส่งเสริมการเกษตรจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้วิจัยพิจารณาแล้วเห็นสมควรสนับสนุนให้คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ มีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนการสนับสนุนแผนงานโครงการส่งเสริมการเกษตร และในการคัดเลือกคณะกรรมการศูนย์ฯ เข้ามาเป็นคณะทำงานควรเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ เสียสละ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับ กรมส่งเสริมการเกษตร (2549 ข: 2) ตามพระราชบัญญัติกำหนดอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และประกาศคณะกรรมการกระจายอำนาจ พ.ศ. 2543 ได้กำหนดให้ส่วนราชการจะต้องถ่ายโอนภารกิจด้วยนั้น ผลการดำเนินการที่ผ่านมาพบว่าทั้งในส่วนของการส่งเสริมการเกษตร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนในรายละเอียดวิธีปฏิบัติงานในพื้นที่ร่วมกัน และภารกิจที่ถ่ายโอนของกรมส่งเสริมการเกษตรนั้น ส่วนใหญ่เป็นแบบเลือกทำโดยอิสระ หากไม่แสดงให้เห็นความสำคัญ ก็ไม่นำเข้าสู่การพิจารณางบประมาณได้หรือนำไปบรรจุอยู่ในลำดับหลัง เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้จัดลำดับความสำคัญของโครงการต่าง ๆ ที่เสนอของงบประมาณ

2.2 ด้านกิจกรรมสนับสนุนช่วยเหลือเกษตรกร จากผลการวิจัยพบว่าคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนจำนวน ร้อยละ 19.30 และการมีส่วนร่วมในประเด็น ร่วมประสานงานจัดหาเครือข่ายผู้ผลิตกลุ่มแปรรูป และร่วมประสานงานจัดหาเครือข่ายการตลาด อยู่ในระดับปานกลาง ผู้วิจัยพิจารณาแล้วเห็นว่าควรประสานกับส่วนราชการให้ความรู้ด้านวิสาหกิจชุมชน และสนับสนุนจัดให้มีโครงการด้านวิสาหกิจชุมชนและการสร้างเครือข่าย เนื่องจากการจัดทำโครงการวิสาหกิจชุมชนเป็นพระราชบัญญัติที่ประเทศไทยใช้เมื่อปี พ.ศ. 2548 ซึ่งเป็นกฎหมายค่อนข้างใหม่สำหรับคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ จำเป็นต้องมีการศึกษาและทำความเข้าใจเพิ่มเติม และควรสนับสนุนสื่อที่ทันสมัยเพื่อเชื่อมโยงกิจกรรมของกลุ่มกับกลุ่มอื่น ๆ ต่อไป

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์ฯของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในระดับมาก ดังนั้นเพื่อเป็นการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์ฯ ควรมีการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอจัดสรรงบประมาณการสนับสนุนในการดำเนินงานของศูนย์บริการอย่างเหมาะสม และต่อเนื่อง ซึ่งในอนาคตจะมีการตั้งงบประมาณในส่วนภูมิภาคเอง คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ จึงน่าจะมีบทบาทในการจัดทำโครงการและตั้งงบประมาณส่งให้จังหวัดเพื่อขอรับการสนับสนุน

3.1.2 คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรอยู่ในระดับมาก ดังนั้นการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์ฯ ควรมีการพัฒนาความรู้ในเรื่องการจัดทำแผน การเสนอโครงการหรือคัดเลือกผู้ที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาเป็นคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการถ่ายโอนภารกิจของกรมส่งเสริมการเกษตร ทำให้ศูนย์บริการต้องดำเนินการจัดทำโครงการเสนอต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อนำงบประมาณมาใช้ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์ฯ

3.1.3 คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรมีส่วนร่วม ในการประสานงานจัดหาเครือข่ายผู้ผลิตแปรรูป และประสานงานเครือข่ายด้านการตลาดอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ควรจะมีการสนับสนุนให้คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ มีความรู้ความเข้าใจ ในพระราชบัญญัติวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ตลอดจนมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ให้ประชาชนรับทราบและเข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

3.1.4 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทุกระดับควรศึกษาระเบียบ ทำความเข้าใจในภารกิจ และเป็นผู้ประสานงานที่มีประสิทธิภาพ และให้ความสำคัญในการดำเนินงานศูนย์บริการซึ่งจะมีผลดีกับเกษตรกรในพื้นที่และประชาชนทั่วไป

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

3.2.2 ควรศึกษาวิจัยที่เกี่ยวกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

3.2.3 ควรศึกษาผลกระทบจากการถ่ายโอนภารกิจศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.2.4 ควรศึกษาวิจัยปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อในงานส่งเสริมการเกษตรของคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล